

Kako so duhovniki ubranili slovenski narod

Kaj povezuje Slovence, Slovake, Irce, Flamce in francosko govoreče prebivalce kanadske province Quebec?

Med drugim tudi to, da so pri vseh omenjenih narodih katoliški duhovniki in Cerkev igrali veliko vlogo v času njihovega narodnega ozaveščanja in oblikovanja narodnih gibanj.

Slabotno plemstvo in meščanstvo

Slovenci smo bili v 19. stoletju narod, ki ni imel močnega plemstva in meščanstva. Večina plemičev je bilo nemško čutečih in se v času narodnih gibanj ni pridružilo slovenski strani. Tudi meščanstvo je bilo večino 19. stoletja šibko, v številnih mestih, zlasti na Štajerskem in Koroškem, je bilo tudi precej ponemčeno. Stanje se je izboljševalo šele proti koncu stoletja.

Res je, da so najbolj opazni narodni buditelji (**Jernej Kopitar**, **Lovro Toman**, oče naroda **Janez Bleiweis**, **France Prešeren**) večinoma pripadali meščanskemu sloju (ali po rojstvu ali so se tja povzdignili s pomočjo izobrazbe), a množičnega narodnega gibanja ne bi bilo brez slovenskih duhovnikov.

Duhovniki navdušijo slovenske kmete za slovenstvo

Ne pozabimo. Na začetku 19. stoletja je - na primer v glavni slovenski deželi Kranjski - več kot 90 odstotkov prebivalstva živelo na podeželju in se preživljalo s kmetijstvom. Tisti, ki so lahko najbolj segli do njihovih src in jih navdušili za narodno gibanje, so bili prav duhovniki.

Duhovniki so tako predstavljali velik del bralcev Kmetijskih in rokodelskih novic, ki jih je od leta 1843 naprej začel izdajati voditelj slovenskega narodnega gibanja Bleiweis, po izobrazbi sicer živinozdravnik.

Duhovniki, ki so predstavljali v prvi polovici 19. stoletja pomemben del slovenskega učiteljstva, so bili, kot je v svojih spominih zapisal Janez Trdina

(1830-1905), navdušeni narodnjaki, ki so mlade še pred pomladjo narodov leta 1848 ogreli za slovenstvo.

Narodno zavedna duhovščina



Anton Martin Slomšek

Slovenski narodni buditelj s Štajerske, odvetnik **Josip Vošnjak** (1834-1911), v svojih spominih opisuje, kako je na Štajerskem organiziral narodno gibanje s pomočjo duhovnikov. Nemškutarji na Štajerskem so prav povezavo med slovenskimi duhovniki in slovenskimi odvetniki videli kot glavno vez, ki je kriva za širjenje slovenskega narodnega gibanja med slovenskim kmečkim prebivalstvom.

Narodno zavedna duhovščina je bila tudi v prvi vrsti na taborih, množičnih shodih med letoma 1868 in 1871, na katerih so Slovenci - najprej na Štajerskem - zahtevali svoje narodne pravice. Seveda ne moremo mimo pomembne vloge, ki jo je pri obrambi slovenstva na Štajerskem odigral škof **Anton Martin Slomšek** (1800-1862).

Duhovniki kot politiki

Slovenski duhovniki so imeli pomembno vlogo v narodnem gibanju in slovenski politiki tudi v drugi polovici 19. stoletja in na začetku 20. stoletja. Karol Klun (1841-1896) je bil prvi predsednik Katoliške narodne stranke, poznejše Slovenske ljudske stranke. Pozneje so se v katoliškem političnem taboru uveljavili socialni reformator **Janez Evangelist Krek** (1865-1917), oče elektrifikacije Slovenije **Evgen Lampe** (1874-1918) in voditelj Slovencev med obema svetovnima vojnama **Anton Korošec** (1872-1940).



Janez Evangelist Krek

Poleg teh prvakov slovenske politike, če jih tako imenujemo, so se v Habsburški monarhiji tudi na "nižjih ravneh" na narodno buditeljskem polju izkazali številni slovenski duhovniki. Takšen je bil na primer župnik na Dovjem **Jakob Aljaž** (1845-1927), zagnani planinec, ki se je zoperstavil nemškim planinskim organizacijam, odkupil vrh Triglava in tam postavil stolp, ki se imenuje po njem.



Jakob Aljaž

Slovaki, Irci, Flamci in Quebečani

Kot je omenjeno zgoraj, so pri narodih, ki so bili v 19. stoletju v podobnem položaju kot Slovenci, prav tako v prve vrste narodnih gibanj stopili duhovniki. Pri Slovakah, ki so bili takrat del Ogrske, v kateri so imeli prevlado Madžari, so sicer na začetku imeli pomembnejšo vlogo luteranski duhovniki, kot je bil **Ludovit Štur**, pozneje pa so v narodnem gibanju bolj uveljavili katoliški duhovniki.

Tudi na Irskem, ki je bila del Velike Britanije, v kateri so imeli prevlado

protestanti, je bila katoliška duhovščina v prvih vrstah gibanja za enakopravnost katolikov na Irskem.

V Belgiji, ki je razdeljena na valonski, to je francosko govoreči jug, in flamski, to je nizozemsko govoreči sever, so bili flamski katoliški duhovniki v prvih vrstah boja za enakopravnost nizozemskega jezika. Zelo pomembno vlogo je imel duhovnik **Adolf Daens** (1839-1907), nekakšni flamski Janez Evangelist Krek, ki je leta 1893 ustanovil Krščansko ljudsko stranko.

Tudi v kanadskem Quebecu oziroma takrat še Novi Franciji, ki so jo konec 18. stoletja zasedli Britanci, so imeli katoliški duhovniki in Cerkev v 19. stoletju pomembno vlogo pri narodnem gibanju francosko govorečega prebivalstva.